

Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты

1999 жылғы 9 шілдедегі № 9
Қазақстан Республикасы Жоғарғы
Сотының нормативтік қаулысы

Верховный Суд Республики Казахстан

**Республика соттарының денсаулыққа келтірілген зиянды өтеу жөніндегі
заңнаманы қолдануының кейбір мәселелері туралы**

*Ескерту. Нормативтік қаулының тақырыбы жаңа редакцияда – ҚР
Жоғарғы Сотының 31.03.2017 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап
қолданысқа енгізіледі) Нормативтік қаулысымен.*

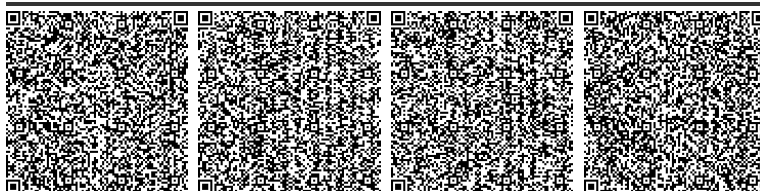
Шарттық және өзге де міндеттемелерді орындау кезінде өмірге және
денсаулыққа келтірілген зиянды өтеу туралы заңнаманы біркелкі қолдану
мақсатында Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының жалпы отырысы қаулы
етеді:

*Ескерту. Атауы мен кіріспеге өзгеріс енгізілді - ҚР Жоғарғы сотының 2004
жылғы 18 маусымдағы N 12 нормативтік қаулысымен.*

1. Шарттық және басқа да міндеттемелерді орындау кезінде азаматтың өмірі
мен денсаулығына келтірілген зиянды өтеуге байланысты даулар, егер
заңнамалық актілерде немесе шартта зиян келтірген адамның аса жоғары
жауаптылығы көзделмесе, Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің (бұдан
әрі - АК) 47-тарауында көзделген нормаларға сәйкес азаматтық сот ісін жүргізу
тәртібімен шешіледі.

Шарттық міндеттемелер деп шарттан туындайтын міндеттемелерді түсінген
жөн. Мұндай шарттарға еңбек шартын (келісімшарт), тапсырма шартын және т.б.
жатқызуға болады.

Жәбірленушімен шарттық қатынастарда болмаған адам, мысалы, қызметі
айналасындағыларға жоғары қауіптілікті (жоғары қауіптілік көзі) туындататын
адам келтірген зиянды өтеу бойынша міндеттемелерді және басқаларды өзге де
міндеттемелер деп түсінген жөн.

«ЗҚАИ» ШЖҚ РМК лауазымды тұлғаның ЭЦҚ мәліметі бар QR-код

ҚР НҚА ЭББ-гі нақты
құжатқа сілтеу QR-коды

Ескерту. 1-тармақ жаңа редакцияда - ҚР Жоғарғы сотының 2011.12.30 № 5; 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулыларымен.

2. Шарттық және өзге де міндеттемелерді орындау кезінде жәбірленушінің өмірі мен денсаулығына келтірілген зиянды өтеу туралы талап қою нысаны мен мазмұны бойынша Қазақстан Республикасы Азаматтық процестік кодексінің (бұдан әрі – АПК) 148, 149-баптарының талаптарына сәйкес келуге тиіс.

Талап қою талаптарының сипатына қарай талап қоюға жәбірленушіге зиян келтірілгені туралы куәландыратын дәлелдемелер, атап айтқанда: ұйым әкімшілігінің жәбірленуші қызметкерге жұмыста мертігуден келтірілген зиянды өтеу туралы шешімі (бұйрығы, өкімі); қызметкердің еңбек қызметіне байланысты жазатайым оқиға немесе денсаулығына өзге де зақым келуі туралы акт; жазатайым оқиғаны арнайы тергеп-тексеру актісі; еңбек міндеттерін орындауға байланысты мертіккен немесе денсаулығына өзге зақым алған қызметкердің кәсіптік еңбекке қабілеттілігінен айырылу дәрежесін (пайызбен алғанда) белгілеу туралы медициналық-әлеуметтік сараптама комиссиясының (МӘСК) қорытындысы; денсаулыққа зақым келген басқа да жағдайларда сот-медициналық сараптама комиссиясының қорытындысы; жәбірленушінің бөгде адамның күтіміне және басқа да қосымша шығыс түрлеріне мұқтаждығы туралы қорытынды; АҚ-нің 938-бабына сәйкес есептелген орташа айлық есептік көрсеткіштің (кірістің) мөлшері туралы мәліметтер, тараптың (тараптардың) татуласуға бағытталған әрекеттерді жасағанын растайтын құжаттар, егер мұндай әрекеттер жасалған болса; сондай-ақ басқа да қажетті құжаттар қоса тіркелуге тиіс. Өкіл ұсынған және қол қойған талап қоюда, АПК-нің 148-бабы екінші бөлігі 1) – 8) тармақшаларында көрсетілген талаптардан басқа, талаптар негізделетін заң нормасына сілтеме болуға тиіс.

Талап қоюды дұрыс қарау үшін тараптардың қажетті дәлелдемелерді ұсынуы мүмкін болмаған жағдайда, АПК-нің 15-бабы төртінші бөлігіне сәйкес судья оларға уәжді өтінішхат бойынша ұйым немесе мүдделі адамдардан осындай дәлелдемелерді талап етіп алдыртуға жәрдемдесуге міндетті.

Ескерту. 2-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

2-1. Алып тасталды - ҚР Жоғарғы Сотының 2011.12.30 № 5 нормативтік қаулысымен.

3. Өндірістегі жазатайым оқиға немесе қызметкердің денсаулығына өзге де зақым келтірілгені туралы белгіленген нысандағы актіге еңбек қорғау қызметінің және ұйым бөлімшесінің басшылары қол қояды, оны жұмыс беруші бекітеді және ұйымның мөрімен куәландырылады. Кәсіптік ауруға шалдыққан (уланған) жағдайда тиісті актіге халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы мемлекеттік органның өкілі де қол қояды.

Егер жұмыс беруші заңды тұлға құрмай-ақ тұлға болып табылса, онда жұмыс беруші белгіленген нысандағы актіні толтырып, қол қояды және нотариат арқылы куәландырады.

Ескерту. 3-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

4. Толық не ішінара кәсіби еңбекке жарамдылығын, ал ол болмаған кезде - жалпы еңбекке жарамдылығын жоғалтқан жәбірленушілердің денсаулыққа зақым келтірген зиянды өтеткізуге құқығы бар. Егер он төрт жасқа дейінгі және табысы жоқ кәмелетке толмаған бала (жас бала) мертліккен немесе оның денсаулығына өзге де зақым келтірілсе, онда денсаулықтың зақымдануына байланысты шығыстар өтелуге жатады.

Жәбірленуші (асыраушы) қайтыс болған жағдайда қайтыс болған адамның асырауындағы немесе ол қайтыс болған күнге дейін одан жәрдем ақша алуға құқылы болған еңбекке жарамсыз адамдар, сондай-ақ қайтыс болған адамның ол қайтыс болғаннан кейін туған баласы, сондай-ақ АҚ-нің 940-бабының 1-тармағында көрсетілген басқа да адамдар зиянды өтету құқығына ие болады.

Өзінің еңбек (қызметтік) міндеттерін, шарттық міндеттемелерден туындайтын ұқсас міндеттерін, әскери қызметтегі міндеттерін орындауға байланысты жұмысшының денсаулығына келтірілген зиянды, егер ұйымның немесе жұмыс беруші-жеке тұлғаның кінәсі анықталған жағдайда ғана олар өтейді.

Егер шарттық міндеттемелерді, еңбек (қызметтік) міндеттерін, әскери қызметтегі міндеттерін орындау кезінде жұмысшының денсаулығына жоғары қауіптілік көзі арқылы зақым келтірілсе, онда мұндай зиян келтіргені үшін жоғары қауіптілік көзінің иесі жауапты болады.

Алайда, егер ұйымның немесе жұмыс беруші-жеке тұлға ұсынған көлік құралымен жұмыс орнына бара жатқанда немесе жұмыс орнынан қайтар жолда жұмысшының өміріне және денсаулығына зиян келтірілсе, онда ұйым мен жұмыс беруші-жеке тұлға жәбірленушінің алдында жауапты болады.

Ескерту. 4-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

5. Қызметі айналасындағылар үшін жоғары қауіптілікпен байланысты жеке және заңды тұлғалар, егер зиянның еңсерілмейтін күштің немесе жәбірленушінің теріс пиғылының салдарынан болғанын дәлелдемесе, жоғары қауіптілік көзі арқылы келтірілген зиянды өтеуге міндетті.

Жоғары қауіптілік көзінің иесі келтірілген зиян үшін қолданыстағы заңнаманың негізінде белгіленетін мөлшерде жауап береді.

Адам тарапынан зиян келтірушіні толық бақылау мүмкіндігі болмауынан зиян келтірушінің жоғары қауіптілікті туындататын кез келген қызметі, сондай-ақ осындай сипаты бар өндірістік, шаруашылық және өзге де мақсаттағы заттар мен өзге объектілерді пайдалану, тасымалдау, сақтау жөніндегі қызмет жоғары қауіптілік көзі болып танылады.

Сонымен қатар соттар заңды тұлғалар мен азаматтардың үй (оның ішінде қызметтік және қарауылдық иттерінің) және жабайы жануарларының зиян келтіруін және бақылаусыз қимылдарын белгілі бір мән-жайларда жоғары қауіптілік көздеріне жатқызуға болатындығын ескеруі тиіс.

Ескерту. 5-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

6. Жоғары қауіптілік көздерінің іс-қимылымен келтірілген зиян үшін жауаптылық оларды арнайы мақсатта пайдалану кезінде де, олардың зиян келтіретін сипаттары өздігінен пайда болған кезде де (мысалы, автокөліктің өзінен-өзі жүріп кетуі салдарынан зиян келтірілген жағдайда) туындайды.

Ескерту. 6-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

7. Меншік құқығымен, шаруашылық жүргізу құқығымен, жедел басқару құқығымен немесе басқа да негіздермен (жалға алу шарты бойынша, көлік құралын басқаруға берілген сенімхат бойынша, құзыретті органның жоғарғы қауіптілік көзін беру туралы өкіміне орай және т.б.) тиесілі жоғары қауіптілік көзін пайдалануды жүзеге асыратын заңды тұлғаны немесе азаматты жоғары қауіптілік көзінің иесі деп тану керек.

Жоғары қауіптілік көзінің иесімен еңбек қатынастарына байланысты осы көзді басқарып отырған адам (жүргізуші, машинист, оператор және т.б.) жоғары қауіптілік көзінің иесі болып танылмайды және зардап шеккен жәбірленуші адамның алдында жауапты болмайды.

Егер автокөлік кәсіпорындары және басқа да кәсіпорындар автокөліктерін өзінің жұмысшыларына, яғни кәсіпорынмен еңбек қатынастарында тұратын, кәсіпорын мүддесіне әрекет ететін адамдарға жалға беру шарты бойынша тапсырса және көлік құралы кәсіпорынның иелігінен іс жүзінде шықпаса, онда келтірілген зиян үшін жоғары қауіптілік көзінің иесі (меншік иесі) ретінде кәсіпорын жауапты болады.

Ескерту. 7-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

8. Жоғары қауіптілік көздерінің өзара іс-қимылы салдарынан олардың иелерінің денсаулығына зиян келтірілген жағдайда, соттар келтірілген зиян үшін жауаптылық жалпы негіздер бойынша туындайтынын ескеруі тиіс. Бұл ретте:

бір иегердің кінәсі бойынша екінші иегерге келтірілген зиянды кінәлі тарап өтейтінін;

иегердің ғана кінәсі болған кезде, оған келтірілген зиян өтелмейтінін;

иелердің екеуі де кінәлі болған жағдайда өтеу мөлшері әрқайсысының кінәсінің дәрежесіне сай мөлшерлес анықталатынын;

жоғары қауіптілік көзінің иелері бір-біріне өзара зиян келтіргені үшін кінәлі болмаған жағдайда (оның мөлшеріне қарамастан) олардың ешқайсысының өтемақы алуға құқығы болмайтынын ескерген жөн. Жоғары қауіптілік көздерінің

өзара іс-қимылының салдарынан үшінші тұлғалардың өмірі мен денсаулығына зиян келтірілген жағдайда жоғары қауіптілік көздерінің иелері ортақ жауаптылықта болады.

Ескерту. 8-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

9. Жоғары қауіптілік көзінің иесі, егер қауіптілік көзі оның кінәсінен емес, басқа адамдардың заңға қарсы әрекеттері салдарынан иесінің иелігінен шыққанын дәлелдесе, келтірілген зиян үшін жауап бермейді. Мұндай жағдайларда жоғары қауіптілік көзін нақты иеленген адамдардың жауаптылығы жалпы негіздер бойынша анықталады.

Басқа адамдардың заңсыз әрекеттерінің салдарынан иесінің иелігінен шыққан жоғары қауіптілік көзі зиян келтірген жағдайда, сонымен қатар жоғары қауіптілік көзі иесінің кінәсі де болған (мысалы, жоғары қауіптілік көзі иесінің оның тиісті түрде сақталуын қамтамасыз етпеген) кезде келтірілген зиян үшін жауаптылық жоғары қауіптілік көзін тікелей пайдаланып отырған адамға да, оның иесіне де жүктелуі мүмкін. Мұндай мән-жайлар кезінде жауаптылық үлестік тәртіппен жүктеледі.

Ескерту. 9-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

10. Жәбірленуші мертліккен немесе оның денсаулығына өзге де зақым келтірілген кезде жәбірленуші жоғалтқан, онда болуы мүмкін не анық иелене алатын табыс (кіріс), сондай-ақ денсаулыққа зақым келтіруден туындаған шығыстар (емделуге, қосымша тамақтануға, дәрі-дәрмек сатып алуға, протез салғызуға, басқа адамның күтім жасауына, санаторий-курорттық емделуге және басқалар), егер жәбірленуші көмек пен күтімнің осындай түрлеріне мұқтаж және оларды тегін алмайды деп танылса, өтелуге жатады.

Бұл ретте соттар жоғалтқан табысты (кірісті) анықтау кезінде мертігуіне немесе денсаулығына өзге де зақым келтірілуіне байланысты жәбірленушіге тағайындалған мүгедектік бойынша жәрдемақы, денсаулығына зиян келтірілгенге

дейін де, одан кейін де тағайындалған басқа да жәрдемақы түрлері, сондай-ақ зейнетақы төлемдері өтеу есебіне қосылмайды. Сондай-ақ жәбірленушінің денсаулығы зақымданғаннан кейін алатын табысы да есептелуге жатпайды.

Ескерту. 10-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

11. Алып тасталды - ҚР Жоғарғы Сотының 18.06.2004 № 12 нормативтік қаулысымен.

12. Соттар өтелуге тиіс жерлеу шығыстарына жерлеуге тікелей қатысы бар қажетті шығыстар (табыт жасауға, қайтыс болған адам үшін киім, гүл шоқтарын сатып алуға, қабір қазуға, марқұмды жерлеу орнына жеткізуге арналған шығындар және т.б.) ғана жататынын ескеруі қажет. Ескерткіштер мен қоршауларды орнатуға арналған шығыстар да оларды дайындаудың нақты құнының негізінде, бірақ сол жерде орнатылған стандартты ескерткіштер мен қоршаулардың шекті құнынан жоғары емес бағада өтелуге жатады.

Ас беруге байланысты шығыстарды өтеу кезінде спирттік ішімдіктерді сатып алу шығыстары өтелуге жатпайды.

Ескерту. 12-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

13. Егер мертігуі немесе денсаулығының өзге де зақымдануы еңбекке қабілеттілігінен ішінара айырылуға әкеп соқтырса, алайда мүгедектік тобын анықтауға жеткіліксіз болған жағдайда, залалды өтеу оның еңбек қабілеттілігінен айырылу деңгейіне сәйкес келетін орташа айлық жалақысының пайызымен жүргізілуге тиіс.

Ескерту. 13-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

14. Бас бостандығынан айыру орындарында жазасын өтеп жүрген, түзеу мекемесі әкімшілігінің тапсырмасы бойынша жұмыс істеген кезде сотталған адамға келтірілген зиянды өтеу жалпы негіздер бойынша жүзеге асырылады.

Ескерту. 14-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

15. Талап қоюды қанағаттандыру кезінде сот шешімінде жәбірленушінің денсаулығына зиян келтіруде немесе асыраушының қайтыс болуына ұйымның, жұмыс беруші-жеке тұлғаның нақты қандай кінәсі барын көрсетуге тиіс.

Талап қоюды қанағаттандырмаған кезде ұйымның немесе жұмыс беруші-жеке тұлғаның денсаулыққа зиян келтіруде кінәсінің жоқ екенін негіздеу қажет.

Ескерту. 15-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

16. Зиянды өтеуге ақшалай сомалар жәбірленушіге денсаулығына зақым келтіру салдарынан табысынан (кірісінен) айырылған кезден бастап, ал қайтыс болған адамның асырауындағы адамдарға ол қайтыс болған күнінен бастап, бірақ сараптама комиссиясының қорытындысында көрсетілген мерзімге зиянды өтеу үшін берілген ақшалай сомаларды алу құқығын алған күннен кейін немесе өмір бойы берілуге тиіс. Бұл ретте соттар АК-нің 187-бабы 3) тармақшасының ережелеріне сәйкес осындай өтеу құқығы туындаған кезден үш жыл өткеннен кейін қойылған талаптар - талап қоюды беру алдында үш жылдан асырмай қанағаттандырылатынын ескеруі керек. Сот шешімінде берілген сомалардың нақты есебі, оларды төлеу мерзімдері көрсетілуге тиіс.

Ескерту. 16-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

17. Жұмыскерге еңбек міндеттерін, әскери қызмет міндеттерін атқару кезінде өмірі мен денсаулығына келтірілген зиянды өтеу жөнінде тағайындалған ақшалай сомаларының мөлшері мына жағдайларда: қайтыс болған адамның отбасы мүшелері құрамының өзгеруі, жәбірленушінің кәсіптік еңбекке қабілеттілігінен айырылу дәрежесінің өзгеруі, сондай-ақ күнкөріс құнының артуына байланысты қайта қаралады. Денсаулығына келтірілген зиян үшін өтемақы алатын кәмелетке толмаған жәбірленуші еңбек қызметі басталған жағдайда оның мөлшерін ұлғайту туралы талап қоюмен жүгінуге құқылы.

АК-нің 283-бабының азаматты тікелей асырап-бағуға ақшалай міндеттеме бойынша төленетін сома (өміріне немесе денсаулығына келтірілген зиянды өмір бойы асырап-бағу шарты бойынша өтеу және басқалары) инфляцияның болжамды деңгейінің орташа мәніне пропорционалды түрде жыл сайын ұлғайтылатыны туралы талаптарының негізінде залалды өтеу мөлшерін азайту жағына қарай қайта қарауға жол берілмейді.

Ескерту. 17-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

18. Егер жұмыста мертігуі ұйымның және жұмыс беруші-жеке тұлғаның кінәсінен ғана емес, жұмысшының өрескел абайсыздығынан туындағаны туралы мәліметтер болған жағдайда, сот сол жазатайым оқиғаны Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің 189,190-баптарында айқындалған тәртіппен тергеп-тексеретін комиссияның шешімін сұратуға міндетті.

Комиссияның жәбірленуші кінәсінің дәрежесі туралы шешімі дәлелдемелердің бірі болып табылады, ол істің барлық материалдарымен бірге АПК-нің 68-бабына сәйкес бағалануға жатады.

Сот жәбірленушінің әрекетінде өрескел абайсыздықты анықтап, зиянды өтеу мөлшерін оның кінәсінің дәрежесіне қарай азайтуға тиіс. Бұл ретте қосымша шығыстарды өтеу кезінде (АК-нің 937-бабы), азаматтың қайтыс болуы салдарынан залал шеккен адамдарға зиянды өтеу кезінде (АК-нің 940-бабы), сондай-ақ жерлеуге жұмсалған шығыстарды өтеу кезінде жәбірленушінің кінәсі ескерілмейтінін соттар назарда ұстағаны жөн.

Ескерту. 18-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

19. Жоғары қауіптілік көзі арқылы денсаулыққа келтірілген зиянды өтеу туралы талап қоюды қарау кезінде сондай зиянды өндіруден басқа зиян келтірушінің кінәсіне қарамастан, моральдық зиян да өтелуге жататыны соттарға түсіндірілсін.

Ескерту. 19-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

20. Жасы он төртке жетпеген кәмелетке толмаған бала зардап шегушінің денсаулығына келтірген зиянды, кінәлі болған жағдайда олардың ата-анасы, асыраушылары, қамқоршылары өтейді.

Атап айтқанда, кәмелетке толмаған балаға тиісті тәрбие бермеген немесе ол қараусыз қалған жағдайда, оның заңсыз әрекеттерін құптау кезінде осындай міндет жүктелуі мүмкін.

Егер қорғаншылыққа мұқтаж жас бала тиісті тәрбиелеу, емдеу мекемесінде, халықты әлеуметтік қорғау мекемесінде немесе заң бойынша өзінің қорғаншысы болып табылатын басқа ұқсас мекемеде болған кезде, онда сол мекеме жас баланы тиісінше тәрбиелемеуінен және оны тиісті түрде қадағаламауынан туындаған зиянның оның кінәсінен болмағанын дәлелдемесе, жас бала келтірген зиянды сол мекеме өтеуге міндетті.

Ата-аналардың, бала асырап алушылардың, қамқоршылардың, оқу орындарының, тәрбиелеу, емдеу және өзге де мекемелердің зиянды өтеу жөніндегі міндеті жас баланың кәмелетке толуымен немесе оның зиянды өтеу үшін жеткілікті мүлік алуымен тоқтатылмайды.

Ескерту. 20-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

21. Он төрт жастан он сегіз жасқа дейінгі кәмелетке толмаған бала келтірген зиянды өтеу туралы істерді қарау кезінде соттар АК-нің 22-бабының 4-тармағына сәйкес олар өздерінің әрекеттерінің салдарынан келтірілген зиян үшін АК-нің ережелері бойынша жауапты болатынын ескеруі керек. Он төрт жастан он сегіз жасқа дейінгі кәмелетке толмаған баланың зиянды өтеу үшін жеткілікті мүлкі немесе өзге кіріс көзі болмаған жағдайда зиянды толық немесе оның жетіспейтін бөлігін өтеу міндеті кәмелетке толмаған баланың ата-аналарына, оны асырап алушыларына немесе қамқоршыларына, егер зиянның пайда болуына олардың кінәлі мінез-құлықтары себеп болған жағдайда жүктеледі. Ата-аналарының, асырап алушыларының, қамқоршыларының бұл міндеті зиян келтірген адам кәмелетке толғаннан кейін немесе онда зиянды өтеу үшін жеткілікті мүлік немесе өзге де кіріс көзі пайда болғаннан кейін тоқтатылады.

Ескерту. 21-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

21-1. Ерікті немесе міндетті түрде сақтандыру тәртібімен өзінің жауаптылығын сақтандырған заңды тұлға немесе азамат, келтірілген зиянды толық өтеу үшін сақтандыру сомасы жеткіліксіз болған жағдайда сақтандыру сомасы мен залалдың нақты мөлшерінің арасындағы айырманы өтейді (АК-нің 924-бабы).

Ескерту. 21-1 тармақпен толықтырылды- ҚР Жоғарғы сотының 2011.12.30 N 5 нормативтік қаулысымен.

22. Алынып тасталды - ҚР Жоғарғы сотының 2004 жылғы 18 маусымдағы N 12 нормативтік қаулысымен.

23. Алынып тасталды - ҚР Жоғарғы сотының 2011.12.30 N 5 нормативтік қаулысымен.

24. Осы қаулының қабылдануына байланысты «Республика соттарының денсаулыққа тиген зиянды өтеу жөніндегі заңдарды қолданудың кейбір мәселелері туралы» 1988 жылғы 16 желтоқсандағы № 9 Қазақ КСР Жоғарғы Соты Пленумы қаулысының күші жойылды, «Денсаулыққа келтірілген зиянды өтеу туралы істер жөніндегі сот тәжірибесі туралы» 1986 жылғы 5 қыркүйектегі № 13 КСРО Жоғарғы Соты Пленумының қаулысы Қазақстан Республикасында қолданылмайды деп танылсын.

Ескерту. 24-тармақ жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі) нормативтік қаулысымен.

25. Қазақстан Республикасы Конституциясының 4-бабына сәйкес осы нормативтік қаулы қолданыстағы құқық құрамына қосылады, жалпыға бірдей міндетті болып табылады және алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Ескерту. Нормативтік қаулысы 25-тармақпен толықтырылды – ҚР Жоғарғы Сотының 31.03.2017 № 2 (алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап

*қолданысқа енгізіледі); жаңа редакцияда – ҚР Жоғарғы Сотының 28.11.2024 № 2
(алғашқы ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі)
нормативтік қаулыларымен.*

**Қазақстан Республикасы
Жоғарғы Сотының Төрағасы**

**Қазақстан Республикасы
Жоғарғы Сотының судьясы,
Пленум хатшысы**